

Ljubljana, 16.4.2015

Pogledi DVS na poplave in mnenje glede izvajanja politike upravljanja z vodami

1 Izhodišče- poplave kot naravni pojav in odraz spreminjanja vodnega kroga zaradi urbanizacije in družbenega razvoja:

Poplave so normalen pojav in lastnost vodnega režima. Ko je padavin veliko in trajajo dlje časa, so struge premajhne, da bi voda tekla samo znotraj njih. Kolikokrat (kako pogosto) voda prelije bregove strug pa je odvisno ne le od padavin, ampak tudi od reliefa celotne »zlivne« površine (zaledja), njegove geološke stabilnosti, vegetacijske odeje, poteka prevladujoče smeri vodnega toka po dolini in urejenosti same struge ter prostora v njenem vplivnem območju. **V naravnem okolju, torej brez kakršne koli prisotnosti človeških dejavnosti in posegov, bi bila korita vodotokov velika le toliko, da bi po njih lahko brez preplavljanja brežin tekel pretok z 2 letno povratno dobo.**

Zaradi pridobivanja poselitvenega prostora, razvoja intenzivnega kmetijstva in zaradi izgradnje vodosilnih naprav (hidroelektrarne, pred tem pa mlinci in žage na vodni pogon) smo večino korit vodotokov povečali, nekatera tudi do 50 krat! S tem smo odpravili redne poplave (mednje štejemo tudi tiste, ki nastopijo pri pretokih 10 do 20 letne povratne dobe). Danes mnogi objekti, ki so bili zgrajeni v vodnem prostoru za »varstvo pred poplavami«, ne opravljajo več te naloge. Poplave se torej ponekod »vračajo« nazaj na svoje originalne razlívne površine.

2 Pravni in upravni okvir:

Zakon o vodah (2002) uvršča poplavna območja med ogrožena območja poleg erozijskih, plazljivih območij in plazovitih območij (snežni plazovi). S spremembami in dopolnitvami Zakona o vodah ZV-1A (Ur. l. RS, št. 57/2008), Pravilnikom o metodologiji za določanje območij, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja, ter o načinu razvrščanja zemljišč razrede ogroženosti (Ur. l. RS, št. 60/2007), ter Uredbo o pogojih in omejitvah za izvajanje dejavnosti in posegov v prostor na območjih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja (Ur. l. RS, št. 89/2008), so bile v nacionalni pravni red prenesene določbe Direktive 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Evropskega sveta z dne 23. oktobra 2007 o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti (v nadaljevanju: Poplavna direktiva). Poplavna direktiva je uvedla načelo preventivnega delovanja z zmanjševanjem tveganj - celovito obravnavo poplavne problematike na ravni vodnih območij oziroma porečij in povodij, priprava načrtov zmanjševanja poplavne ogroženosti in preventivne metode in ukrepe obvladovanja poplavne ogroženosti: obveščanje in ozaveščanje, prostorsko načrtovanje, pravočasno alarmiranje, zaščita in reševanja ter zavarovalništvo, uvedba standardov gradnje na poplavnih območjih.

Zakonodaja je torej dorečena, celo pretirano regulativna. Žal pa so postopki nejasni, še bolj pa odgovornosti. Veliko je na črno zgrajenih objektov, celo največ na poplavnih ali plazljivih površinah. Tudi večina trgovsko-obrtnih con, ki so bila zgrajena v zadnjih dvajsetih letih v

Sloveniji, stoji na nekdanjih poplavnih (ali obvodnih) površinah. Ne pozabimo, gradnja na dobrih kmetijskih površinah je bila vedno najbolj regulirana, zemljišča predraga. Z vzdrževanjem vodotokov in vodnih objektov, ki so bili zgrajeni v preteklosti za zagotavljanje nekega nivoja varnosti drugih objektov, pa zaradi pomanjkanja sredstev in splošne erozije strokovnih in celovitih pristopov ne moremo več zagotavljati varnosti.

Kljub vsemu pa se odvijajo mnogi procesi, ki jih lahko opredelimo strateško in dolgoročno ukrepanje pristojnega ministrstva. MOP tako pripravlja: a) načrte zmanjševanja ogroženosti za 63 območij pomembnega vpliva poplav v Sloveniji, b) izvaja pred leti začete postopke državnih prostorskih načrtov za poplavno varnost Ljubljane, Savinjske doline, porečja Drave in c) je decembra 2014 sprejela akcijski načrt interventnih aktivnosti zaradi poplav. Od decembra 2014 do aprila 2015 so se izvajala dela na skoraj 80ih lokacijah, v izvajanju so dela še na več kot 40ih lokacijah. Stroški teh intervencij so februarja presegli 12 mio. €. Glede na to, da imamo v Sloveniji skoraj 16000 km dolgo rečno mrežo in 14000 km dolgo mrežo hudournikov ter več kot 100000 vodnih objektov na njih, katerim se dodatno prišteje še polovico toliko mostov in drugih cestnih objektov ob vodah, so te številke seveda majhne.

Vodotoke in vodne objekte je torej raje treba redno vzdrževati. Kot primer naj navedemo primer reke Iške. V letu 2014 sta se zgodili dve poplavi, ki sta uničili vse vodne objekte, strugo pa dobesedno zasuli s prodom. Na mnogih mestih je voda zaradi podrtih ali odplaknjenih obrežnih zavarovanj začela oblikovati okljuje. Sedanji pretoki vode in plavin so nezvezni in stihijski. Dinamično ravnovesje pretoka proda, ki se ga je nekdanje zagotavljajo s primerno razporejenimi vodnimi objekti po celi strugi ter z odjemi proda, je prešlo v neravnovesje. Seveda, če bi te procese dopustili še naprej in vanje ne posegali, bi si v roku nekaj let reka oblikovala novo, predvsem širšo in razvejano strugo. Bi pa zasipala mostove, s prodom zasipala njive in se pretakala po vsaj pol kilometra širokem koridorju. V primeru, da lokalna skupnost, upravljavci cest in mostov ter lastniki zemljišč ne bi dopustili tak razvoj naravnih procesov na reki, bi bilo treba vodni režim toka plavin in vode umetno stabilizirati. To pomeni, ponovno zgraditi talne pragove, obrežna zavarovanja in prodne zadrževalnike. Le te bi bilo treba stalno prazniti, vodne objekte pa stalno vzdrževati. Pripraviti je treba načrt ureditve, imeti zanj ustrezne in dobre strokovne osnove, zagotoviti sredstva za realizacijo in jih zagotavljati tudi za redno vzdrževanje. Sami od sebe pa se seveda načrti ne naredijo, kaj šele izvedejo.

DVS stališče do akcijskega načrta interventnih aktivnosti zaradi poplav :

Kar velika večna državljani se čuti kompetentne za komentiranje strokovnih vodarskih vprašanj in pozna rešitve. Govorijo pa zares lahko samo primeri dobrih praks in sposobnost ločevanja med dobrimi in celovitimi rešitvami in začasnimi in slabimi rešitvami. Sprejetje akcijskega načrta je bilo nujno. Je pa zaradi svoje oblike to le intervencija - da razmere ponekod ne bodo še slabše. Akcijski načrt interventnih aktivnosti zaradi poplav leta 2014 je tako primerljiv začasnemu pokritju luknjičastih streh ali začasnim montažam polomljenih vrat in oken na hišah, ki jih je prizadel vihar ali zamajal potres. Kako sedaj obnoviti počene stene, zamajane temelje in po možnosti celovito obnoviti hiše ali cela naselja na moderen način z vsečno arhitekturo pa moramo razmišljati sedaj.

Hajdrihova 28c, 1000 Ljubljana
t: 031 653 653
f: 01 426 41 62
e: info@društvo-vodarjev.si
www.drustvo-vodarjev.si

Kako naprej?

Potrebujemo celovite rešitve, potrebno je sodelovanje kompetentnih strokovnjakov - hidrotehnikov, prostorskih načrtovalcev, geodetov, ekologov, pravnikov in drugih. Potrebujemo kompetentne in opremljene službe za delo v strugah. Vse to so nekdaj zagotavljala vodnogospodarska javna podjetja. Danes so okrnjena v svojem delovanju, konkudent, pristojno ministrstvo, pa je brez denarja. Potrebujemo torej nove rešitve upravljanja s partnerstvi med državnimi in lokalnimi javnimi oblastmi.

Potrebujemo strokovne razprave, dobro argumentiranje in kulturo dialoga. Taki procesi so stvar socialnih kompetenc, motiviranosti vseh deležnikov oziroma in državljanov ter korektnosti medijskega prostora. Ker denarja nimamo veliko, imamo pa veliko pričakovanj, moramo biti zmerni in realni. To kar se na slovenskih vodotokih dogaja sedaj, je posledica nerealnih pričakovanj, šibkih socialnih kompetenc vseh deležnikov in predvsem želja po produciranju medijskih dogodkov in napadih na politiko oziroma državno upravo. Drobljenje sistema upravljanja voda in urejanja voda ali celo prekrita privatizacija bi vse samo še poslabšala, zato ga vodarji nikakor ne podpiramo. Odgovoriti moramo torej na izziv kako razviti partnerstva med državnimi in lokalnimi javnimi oblastmi ter drugimi deležniki na področju urejanja vodnega režima in obvladovanja škodljivega delovanja poplav.

Predsednica DVS
Dr. Lidija Globevnik